

-KENAN GÜVENÇ'İN ARCHIPRIX 2011 JÜRİ ÇALIŞMALARINDA DEĞERLENDİRME SONUCUNA 081 NOLU PROJE LEHİNDE MUHALEFET ŞERHİ..-

MİMARLIK STATÜKOCUDUR..İŞBİRLİKÇİSİ ÜNİVERSİTEDİR..ARCHIPRIX 2011 ' MİMARİ PROJECİLİĞİN ' BİR CENAZE SALONU YDU..AMA HER ZAMAN BİR ÜMİT VARDIR; ÇÜNKÜ TASARIM İNSANIN ÖZGÜRLEŞTİRİCİ GÜCÜDÜR....BU NOKTAYA DOĞRU HAREKETLENEN TEK ÖNERİ OLARAK 081* ...KASIM 2011

Aslında her şey; epey bir önce, iki alametiyle belirmişti..birincisi 2005 UİA Kongre Vadisi Mimari Proje Yarışması Birincisinin uygulanmasının bizzat Mimarlar Odası Genel Merkez Yönetimince engellenmesinde, diğeri ise birkaç yıl önceki Prosteel adına düzenlenen İskele konulu Öğrenci Proje Yarışmasının birincisinin; gerçekte yurtdışında uygulanmış bir projenin intihali olduğunun ortaya çıkması üzerine..her iki skandalda hak ettiğince mimarlık ortamında tartışılmadı..tartışılmadı ,çünkü mimarlık statükonun yeniden üretilmesi için etkili bir sistem aracıydı ve bu yüzden mimarlar da ideolojik olarak 'statükocuydu'..bu şerh kapsamında değinilmesi şart olan vaka ,Prosteel Vakasıdır..mesele sabık birincilerin 'ahlak' sorunu muydu? tabii ki hayır....mesele, , bir öğrencinin ,gayet doğal olarak, olması gerektiği şekilde ancak düşünce bulanıklığı-bunalımı içinde kotarabileceği, Üniversite yapımı bir **Tasarım** yerine, Jürinin ödül verme kriterleri ,**artık yerine oturmuş bir mimarlık ofisinin yapacağı türden bir PROJENİN aranmasını gerektirmekteydi..** o ekipte bunu yapmıştı ve onlara kızmanın bir anlamı yoktu..ortaya çıkan skandal, jürinin - ki akademisyenler dahil- (eğer karşı oy vermedi iseler) Üniversiteyi, **daha sonra mesleki pratiğın tamamlayacağı** bir eksikliğin doğduğu yer olarak görmelerinden kaynaklanıyordu..mimarlık eğitimi verilen mekan olarak Üniversite, daha sonra geçilecek dış dünyanın bekleme salonu ya da basınç odası değildir..insanlık ülküsü bunu söylüyor..evet Üniversite sosyal olanın bir parçasıdır ama ancak mutasyon halinde olduğu zaman var olabilen bir parçasıdır..aynı Yarışmalar gibi, Üniversite de organizma içinde aslen olması gerektiği gibi genetik bir bozukluktur, sistemden sapmadır –tabii ki pozitif anlamda-....böyle addedilmesi gerekir..fakat bugün buna ne kadar uzağız?..

Mimarlık bir sosyalizasyon süreci olduğu için bir *meslek* olarak tanımlanır. toplumsal olanın görünmeyen tarafının otoriteren inşacılarından biridir. Üniversite ise tarihsel olarak aklın özgürleşmesi olanağı olarak doğmuş ve Batılı değerlerin gelişmesi, zenginleşmesinde rol oynamıştır ama sosyal olanın güncel etkilerinin üzerine çıktığı, gündem oluşturdandan daha 'fazla' olduğu zamanlarda, yani eleştireliliğini yitirmediği, otonom bir yapı olabildiği sürece..yeri gelmişken hatırlatmama izin verin...Boulougne ormanlarında kurulan , bugün Paris 8 Üniversitesi olarak bilinen, Vincennes Üniversitesi, 1980 ler Fransa'sında, sonradan cumhurbaşkanı olacak Jack Chirac'ın emriyle buldozerlerle ve bir gecede yıkılmıştı..- Vincennes de kimler yoktu ki..seversiniz ya da sevmezsiniz ama gerçekten çok sıkı herifler!.. Deleuze,Foucault,Lyotard,Popper,Debord..-...-*ben Üniversitenin bir gece yıkılmaya gelinecek olanını severim*-...Evet, Üniversite mesleki olanın ötesinde bir şeyler anlattığı için Üniversitedir..siz, ofisine AVM projesi işi almış bir meslek insanı olsanız, Üniversitede gayet doğal bir şekilde anlatılan,belki ola ki tasarım atölyelerinde sık sık bahsi geçen skolastik felsefe ile ne işiniz olabilir ki?..hiç..-ama Üniversite bunun gibi 'nice hiçbir işe yaramayacak şeyden', bahsediyor..bahsedecek...laf kalabalığı ,over-design'lar yapacak,şaşkınlık,çaresizlik ,şüphe ve zafiyet üretecek.. tuvaletin kapısının nereye açılmasının doğru olacağından bahsetmeyi hocalık saymayacak...

Üniversite karmaşık bir yapıdır, meslek gibi –ki yani Mimarlık..- sosyolojik bir kalıbın etki sınırlarına indirgenemez..çünkü kavrayış derinliği o'nu da kapsar..o halde meslek olarak Mimarlık, Üniversiteye ne olması, ne yapması gerektiğini söyleyemez..filin hortumu filden daha önemli olamaz..bu neden Üniversitenin araçları ve akıl formları ,meslek olarak Mimarlığın araç ve formlarına benzemez ,benzememelidir..Üniversitenin zihinsel aracı ve akıl formu, DESIGN'dır..PROJECT değil..(bilerek yabancı dil sözcükleri kullandım).Tasarım bir fiildir ,ürün ya da üretim değil..Tasarım; zihnin duyumsal ağının dış dünyaya irkilmesiyle beliren bir kırılma, farkına varma ama en önemlisi bir karşılaşma anıdır.. yani tasarım , ***bir kişi olmanın, biri ve kendi olmanın eşsiz olanağıdır ve bu sosyal olana,mimarlığa değil hayatın kendisine ait bir şeydir.....***bu nedenle tasarım öğretilemez..aynı bir bebeğe ağlamanın öğretilmemesi gibi..fakat Üniversite; Çin bilge sözünde söylendiği gibi ' .şimşek yükseltir ,yağmur döller..' de ki şimşegın ta kendisidir.. –maskülen bir ifade olmasına pek takılmayınız..kasıt bu değil..!-yükseltir ve Tasarım fiiline hazırlar..zihnin, kişinin kendini inşa adına dış dünyayla karşılaşmasına doğru aktifleştirici enzim görevi üstlenen şey, Tasarımdır..oysa Proje salt bir uygulama kalıbıdır..hem sosyal hem kültürel..ahlak gibi,geometri gibi..projeden önce varolan 'asli *bir şey* 'olmadan, projenin salt kendisinin ,kuru kalıp olmaktan öte hiçbir varlığı yoktur.Tasarım vakadan-faaliyetten- bir durum yaratmaktır.aynı üzümün gelişme seyrine yapılan müdahale- sezgisel akıl baskısı- ile hiç kendisine benzemeyen şarabın edinilmesi gibi.Tasarım bünyesi itibariyle bir ürün –ya da üretim olamaz..mevcut olmadığı halde mevcudun içinde kayıtlı duran olanağın, başlangıçların zihnidir ve salt izlenebilir- kişisel bir süreç olarak belirir,raptedilemez ,elle tutulamaz.ortaya çıktığı bilgiyi,deneyimi,öğrenilmiş olanı –ölçülebilir olanı-kendisinden sile sile ilerler.. bu yüzden ne geçmiş zamanı, ne geleceği barındırmaz,şimdinin bir sureti olarak belirir..bu yüzden Kaos'a aittir,belirsiz,açık uçlu ve çok kutupludur..TASARIM TAVIRDIR...felsefe

aklıdır,kuramlaştırılmaz.zaman inşa eder ama tarihin konusu haline getirilemez.....'Proje' ise bir vakaya, yani MEVCUDA yeni kostüm biçmekten öte gidemeyen şekil imalidir..şarap yapmak için iki çuval üzümü 'çiğner'....ama 'şarap' olmaz ..

Tasarlama eyleminin, Proje'den ayrı bir şey haline gelmesinin Batı Düşüncesi içinde derin ve özel bir yeri olduğu hakkında yargılarım var.bu konuya oldukça kısa bir değini de şart: *kapitalizm, endüstriyalizme doğru evrim geçirirken, tasarıma örtük bir şekilde, seçilime uğramamış organ ya da kuş muamelesi yaparak, sinsice zanaat zihninin içine tikiştirip paralize eden şeyin Modernizmin hijyeni olduğunun farkındayım.. bu durumun önünü 18 .yy Beaux- Arts ekolünün neo klasist kanonları açmış olsa da ,bu jargon dahi Modernizmin dudakları arasında imal edilmiş olduğu için ,ancak ve şayet 20 yy Modernizminden, zamanda geri doğru giderseniz neo klasist Ecole Beaux-Art 'la karşılaşabilirsiniz...Zanaat ı entelektüalize ve Tasarımın 'Yapma Zihnini' asimile etme misyonunu Mimarlık adına üstlenen tektonik kuramcılarının –örnek Gotfried Semper- Batıda ortaya çıkmasının bu zamanlara denk gelmesi bir tesadüf müdür?.....Tasarımla, Mimarlık İşi arasında onların doğalarından gelen ayrımı, sanki türdeş olgularmış gibi vazetme alışkanlığını aklımıza Bauhaus soktu..bu ülkenin hemen tüm üniversitelerinde , çarkları paslanmış Gestaltçı-Bauhaus'cu garabet şey hala ısıtılıp ısıtılıp birinci sınıfların önüne temel tasarım dersi diye koyulmuyor mu?.. tasarımın **temel** olduğu düşüncesinin utangaç bir ikrarıdır bu sanırım..*

..nasıl başkasının yerine hasta olamıyorsanız kişi olmağınızı da ne ikame ne takas edebilirsiniz.oysa sosyal emir size başka bir şey söyler: iletken ol...der.sosyolojileri,üslupları,tarzları,janrları, üzerinden akıt ve öte tarafa geçir..bir şeyler hissedeceksin ama bu asla 'kendini kendin olarak hissetme hali' olmayacak der..her şey ve herkes olabilen biri haline gel..senin görevin sosyalize olmak ,eserler yaratan mimar olmaktır..oysa Archiprix belki de farkında olmadan, konumlandığı bölge itibariyle bu emri ihlal edecek türde bir katılıma açık duruyor.. ekip olarak katılamadığınız bir yarışma olduğu için sosyalize anonim bir varlık **olmama** şansını da size veriyor ..parmak iziniz geçerlidir ve aranmaktadır..081 işte bu boşluğa ; her üniversiter tasarımcı için elzem olan bir zaaf taşıdığı için düşebilmiştir; şüphe,tamamlanmamışlık duygusu,düşünce ve eylemde ikiye bölünmüşlük zaafı..bu yüzden sunum paftasında gezinirken; bir yandan yüksek akıl belirmeleri, keskin yargılar,kendi jargonunu inşa arzusu ile aynı anda tamamlanmamışlık duygusu ,statik belirlemeler,artık ağızda sakız olmuş hiçbir işe yaramaz kullanım menüleri arasında salınıp duruyorsunuz... 081 in işte bu tasarımcı tavrı hali hürmetine tüm diğerlerinden ayırıp, bir tavır olarak destekledim..diğer önerilere ise şu ya da bu yoğunlukta 'mimari kaliteler' taşıdığı-taşımadığı için fakat tam da bu yönde kaygı taşıdıkları kanısıyla,yine bu yüzden birüniversite yapımı olmadıkları için ilgisiz kaldım.. **Kenan Güvenç**

(*tüm katılımcılar arasında yegane 'tasarım' olduğunu düşündüğüm ve jüri çalışma süreci boyunca hakkında oy kullandığım(sadece birinciliği için) tek öneri; yarışmada 2. Ödülü kazanan 081 sıra nolu öneri... 1. lik tercihini tam puanla 081 üzerine yapan diğer jüri üyesi Jacob van Rijs 'di..gerçekte 081 in atölye yöneticisini de kutlamak elzem..kutlarım..